బళ్లూ – ఓడలు – వాటి జన్యులు

– ఎం.ఎస్. ప్రకాశరావు, Morganville, NJ

గాంధీబార్ అండ్ రెస్టారెంట్. తాటికాయంత అక్షరాలు అతన్ని వెక్కిరిస్తూ కనపడ్డాయి. ఛళ్ళున కొరడాదెబ్బతిన్నవాడిలా నిలబడిపోయాడతను. గాంధీ పేరుతో బార్ వెలిసిందనికాదు అతని బాధ. ఒకప్పుడు తానెంతో పవిత్రంగా చూసుగున్న ఆ యింట్లో బార్‌వచ్చిందంటే నమ్మలేకపోయాడు డాక్టర్ అప్పుడు. కెనడానించి వచ్చాడు యిరవై అయిదు సంవత్సరాల తర్వాత. ఆ యింటిని, ఆయింటిలోని మనుష్యులను పునర్దర్శించుకోవడానికి. అతను కెనడాలో జన్యుల (జీన్స్) పైన పరిశోధనలు చేస్తూ ఆ రంగంలో కొద్దోగొప్పో పేరు తెచ్చుకొన్నాడు. ముఖ్యంగా మనము మాట్లడేభాషలు, అంటే తెలుగు, హిందీ, ఇంగ్లీషు, జర్మన్ యిత్యాది భాషలు, ఆయా వ్యక్తులయొక్క అసలయిన మాతృభాషలు కావనీ, అసలు మాతృభాష వారివారి జన్యులపై ఆధారపడివుంటుందన్న థీరీపైన అతను చేసిన పరిశోధనలు చాలా మెప్పును పొందాయి. ఈ జన్యులు కారణంగానే తమకి అపరిచయమైనప్పటికీ, తమది కాని యితర భాషలపై ఆత్మీయత ఏర్పడి ఆ భాషంటే ఉత్సాహం చూపిస్తారని అతని పరిశోధనా సారాంశం. దానికి తానే నిదర్శనమని అతను నమ్మాడు.

అప్పుడు తన తొమ్మిదవయేట మొదటిసారి పాళెం వచ్చాడు. అతని తండ్రి బొంబాయిలో ఏదో టెక్స్టైల్ మిల్లులో పనిచేసేవాడు. బొంబాయిలో ఏడాదికి పైగా జరిగిన బట్టలమిల్లుల సమ్మె, లాకౌట్లమూలంగా అతని వుద్యోగంపోయి, కొడుకుని పాళెంలోని తాతయ్య, అమ్మమ్మల దగ్గరికి పంపించాడు. అప్పడి తాత పాళెంలో వ్యవసాయకూలీ. పాళెం చిన్న పల్లెటూరు. ప్రక్కన వున్న గ్రామంలోని ప్రాథమిక స్కూలులో అతన్ని పడేశారు. అక్కడ అతని పరిచయమయ్యాడు వెంకటేశ్వర్లు.

"ఒరేయ్! ఆ యంకటేసర్లు యింటికిమాత్రం యెళ్ళమాక. ఆళ్ళనాన్న శివయ్యశాస్తుర్లు అగ్గిలాంటోడు" అని అంటూవుండేవాడు తాతనారయ్య. తాతయ్యమాటలకతనిలో కుతూహలాన్ని రెకెత్తించాయి. ఒకరోజున ఎందుకో వెంకటేశ్వర్లు బడికి రాలేదు. ఆ వంక పెట్టుగుని అక్కడికి వెళ్ళాడు.అది అంతపెద్ద యిల్లేమీకాదు. ఇంటచుట్టూ ఆవరణలో రకరకాల పూలమొక్కలూ, అరటి చెట్లూ ఉన్నాయి. ఇంటిచుట్టూ కంచె, దానిని అల్లుకుని పెరిగిన కాకరపాదు. ఇంటిముందు అరుగు. దానిమీద పదో, పదహేనో పిల్లలు, అంతా యించుమించు తన వయస్సు వాళ్ళే తనకి అర్థంకాని భాషలో ఏదో అధ్యయనంచేస్తున్నారు. అదివింటూవుంటే అతనికేదో ప్రాణం లేచివచ్చినట్లయింది. అలాగే నిలబడి ఆనందంగా విన్నాడు "అవును, నువ్వెందుకు వాళ్ళతోబాటు నేర్చుకోవడంలేదు" అని మర్నాడు వెంకటేశ్వర్లుని అడిగాడు. "మా నాన్న నాకు నేర్పరు" అని ముభావంగా సమాధానమిచ్చాడు వెంకటేశ్వర్లు. తరచితరచి అడిగాడు దానికి కారణమేమిటని "ఎందుకా? మానాన్న వట్టిఛాందసుడు కాబట్టి. నాకు కొన్ని ఒత్తక్షరాలు సరిగ్గా పలకవుకదా? అందుచేతనే వేదాధ్యయనం చేయడానికి నేను పనికిరానుట అని ఆయన వాదన."

అప్పడికి తనూ శివయ్యశాస్త్రిగారి దగ్గర వేదాధ్యయనం చేయాలనే తపన పుట్టింది. బలీయమైన యీకోరిక అతన్ని రోజూ వెంకటేశ్వర్లు యింటికి లాక్కెళ్ళేది. వాళ్ళు చదివే శ్లోకాలు కొన్ని తనకి వచ్చాయి, అర్థం తెలియకపోయినా. అయితే అప్పడిలో చిన్నప్పటినుండి ఒకవిధమయిన పట్టుదల , దానికితోడు కొద్ది దుడుకుతనం కూడా ఉండేది. అతన్నెప్పుడూ దుడుకుసన్నాసీ అని పిలిచేది అమ్మమ్మ. ఆ దుడుకుతనంతోటే అతను శివయ్యశాస్త్రిగారి ముందు చేతులు కట్టుకుని నించుని, "బాబుగారూ, నన్నూ మీ బడిలో చేరనివ్వండి" అని ప్రార్థనాపూర్వకంగా అడిగేడు. వాడి ధైర్యానికి ఆయన ఆశ్చర్యపోయాడు. " అది జరిగేపని కాదురా అబ్బాయి." ఆయన సమాధానంలో కోపం లేదు. "ఎందుచేత అయ్యగారూ? నాకు వత్తులన్నీ పలుకుతాయి" అమాయకంగా అని సహనాభవతు అనే శ్లోకాన్ని గడగడా చదివేశాడు. తను ఇతరులకు నేర్పుతూవుంటే విని వుచ్ఛారణదోషంలేకుండా వాడు చదవటం చూసి ఆయన చకితుడయ్యాడు. వాడిమీద జాలి కలిగింది. అయితే వాడికి చేర్చుకుంటే వచ్చే సమస్యలు ఆయనకి తెలుసు. కాని అప్పడిని చూస్తే కుశాగ్రబుద్ధి, ఏకసంథాగ్రాహిలాగ కనిపిస్తున్నాడు ఆయన క్షణకాలం తటపటాయించి అన్నారు. "సరే అయితే వచ్చే ఆదివారం మంచిరోజు. ఆవేళ తెల్లవారగట్ల నాలుగు గంటలకల్లా నా పాఠశాలకి రా. చెరువులో స్నానంచేసి తడిపంచతో సరాసరి రావాలి సుమా" అన్నారు.

అప్పడికి ఏనుగెక్కినంత ఆనందమయింది. ఆయనంత సులభంగా తన ప్రార్థన మన్నిస్తారనుకోలేదు. అయితే మాఘమాసపు చలిలో తెల్లవారగట్ల చెరువులో స్నానంచేసి తడిబట్టలతో ఆయనింటికి రావడమెంత క్లిష్టమయిన కార్యమో చెరువులోకి దిగాక తెలిసిందతనికి. తడిపంచ కట్టుకుని పైనవొంటిని కప్పుగోకుండా గజగజవణుకుతూ, అది పైకి కనబడనీయకుండా పళ్ళు బిగించి ఆయన యింటిముందు నిలుచున్నాడు. సూర్యోదయమయింది. మిగతా పిల్లలంతా వచ్చేశారు. లోపల పాఠాలు ప్రారంభమైనాయి. తనకి పిలుపురాలేదు. ఆయన మరచిపోయారేమో, తనే లోపలికి వెళుదామనుకున్నాడు. కానీ గురువుగారి అనుమతి ఇవ్వనిదే తాను లోపలికి పోగూడదు అనిపించిందతని పసిమనస్సుకు. అయితే నిస్పృహ చెందలేదు. మరునాడు, ఆ మరునాడు, ఆ మరునాడు అలా వారం రోజులు వెడుతూనే ఉన్నాడు. తండ్రి ఈ విధంగా ఎందుకు చేస్తున్నాడో అర్థం కాలేదు వెంకటేశ్వర్లుకి కూడా. చివరికి మాఘపూర్ణిమ వచ్చింది. పుచ్చపువ్వులాంటి వెన్నెలలో గజగజలాడించే చలిలో యథాప్రకారం శివయ్యశాస్త్రిగారింటిముందు హాజరయ్యాడు అప్పడు. అక్కడ తనకోసమే నిరీక్షిస్తున్నట్లు గేటుముందు తడిబట్టలు కట్టుగుని నిలబడివున్నారు శాస్త్రిగారు.

"ఏరా చలి వేస్తోందా?" అని అడిగారు.

"ఇప్పుడు లేదు అయ్యగారూ, అలవాటయిపోయింది." అని ఉత్తరమిచ్చాడు అప్పడు.

"వేదాధ్యయనమంటే ఆడుతూపాడుతూ చదివే చదువుకాదు. దానికి బోలెడు నిష్ఠ, ఏకాగ్రత, పట్టుదల కావాలి. అందుకే నీకీ పరీక్ష పెట్టాను. రా లోపలికి" అంటూ లోనికి తీసుగొని వెళ్ళారు. ఆ తరువాత మిగతా పిల్లలతో కాకుండా విడిగా సాయంకాలం నేర్పేవారు. అలా ఎందుకుచేసేవారో తనకర్థమయేదికాదు.

అసలు తనకు వేదాధ్యయనం చేయాలనే కోరిక ఎందుకు కలిగిందో, దానికి ప్రేరణయేమిటో అతనికప్పటికర్థంకాలేదు. వాడి పూర్వజన్మసువాసనాల ఫలమిది అంటూండేవారు గురువుగారు. కాని, యీ సువాసనలని క్రొత్తవెలుగులో చూడప్రయత్నిస్తున్నాడు తను. అసలు ఈ వాసనలు, పురాకృతకర్మ అని చెప్పబడే సిద్ధాంతాలకీ, ఆయావ్యక్తుల జన్యులకన వుండవచ్చని అతని అభిప్రాయం. ఒకవేళ మన పూర్వీకులు దానిని చూచాయగా అర్థంచేసుగుని, కర్మ అని వాసనలు అనీ కోడ్ పదాలను వాడి, వాటిని భేదించి అర్థంచేసుకోవలసిన బాధ్యత మనకి వదిలేశారా? ఒకే కుటుంబంలో పుట్టిన వాళ్ళయినా జన్యులలో తేడా ఫలితంగా, నడవడి, తెలివితేటలు మొదలైనవాటిలో బేధం వుంటుంది. దాన్నే మనం పురాకృతకర్మ అంటున్నామా? లేకపోతే మహాపండితుడైన శివయ్యశాస్త్రిగారి కొడుకయినా, వెంకటేశ్వర్లు ఆ విద్యని నేర్చుగోలేకపోవడం సరికదా, ఆవిద్యని తృణీకారభావంతో చూసేవాడు. అటువంటిది నికృష్టవాతావరణంలో పుట్టిన తాను నేర్చుకోగలిగాడు. కేవలం చదవడం

వ్రాయడమేగాక, వాటిని గూడార్థాలను విశ్లేషించి చెప్పేవారు శాస్త్రిగారు. తద్వారా తనకి ప్రతిదానిని విశ్లేషించి పరిశీలించే శక్తి అలవడింది. అది అతని భావిజీవితంలో చాలా వుపయోగపడింది.

ఆవిధంగా అక్కడ నిలుచుని గతాన్ని నెమరువేస్తున్న అప్పుడు, "అక్కడే నిలుచుండిపోయారేం? లోపలికి రండి సార్" అని మాసిపోయిన తెల్లయూనిఫారమ్ వేసుగున్న వెయిటర్ పిలవడంతో వర్తమానంలోకి వచ్చాడు. వెయిటర్‌ని చూసి, "అవునూ, ఇది శివయ్యశాస్త్రిగారిల్లేనా?" అనడిగాడు.

"అది నాకు తెలియదుసార్, ఇక్కడ బార్‌లో నేను పదేళ్ళనుండి పనిచేస్తున్నా!" అన్నాడు వెయిటర్. అప్పుడు అతనన్నుసరించి లోపలికి వెళ్ళాడు. పూలమొక్కలూ, అరటిచెట్లూ ఏమీలేవు. అసలు పాళెం ఊరే మారిపోయింది. ఇళ్ళు చాలా వచ్చేశాయి. జనం చాలా మందయిపోయారు. తానే పొరబడి వేరే యింటికి వచ్చానేమోనని అనుమానించేడు. హఠాత్తుగా అతని కళ్ళు యింటివెనుకనున్న సిమెంట్‌తొట్టె మీద పడ్డాయి. దాన్ని చూడగానే తాను పొరబాటుపడలేదని తెలుసుకున్నాడు. ఎందుకంటే అది మామూలు తొట్టె కాదు. ఆ రోజుల్లో దానిని దేవుడు తొట్టె అనేవారు.

పాళెంలో పెద్దిరెడ్డిగారు చిన్న విష్ణు ఆలయాన్ని కట్టించారు. ఆయన పాళెంలోనూ, దానికి అంటిపెట్టుగుని వున్న యితర గ్రామాలలోనూ మకుటంలేని మహరాజు. ఆయన్ని గురించి అనేకరకాలుగా చెప్పుకుంటారు. ఆయనికి మాత్రం శివయ్యశాస్త్రిగారంటే ఎనలేని గౌరవం. విష్ణుదేవాలయంలో విగ్రహప్రతిష్ఠ ఆయన చేతులమీదుగా జరగాలని పెద్దిరెడ్డిగారి కోరిక. అయితే శివయ్యగారుససేమీ వొప్పుగోలేదు. ఇద్దరూ మొండిపట్టువాళ్ళే. ఆవిధంగా గుడి కట్టించి చాలారోజులే అయినా విగ్రహప్రతిష్ఠ జరుగలేదు. ఊళ్ళో అంతటి పండితుండగా ఆపని ఇంకొకరిచేత వేయించడానికి పెద్దిరెడ్డిగారు అభ్యంతరం చెబుతున్నాడంటే అర్థముంది. కానీ శాస్త్రిగారి మొండితనం? నలుగురూ నాలుగువిధాలుగా అనుకున్నారు. అది పాండిత్యగర్వం అన్నారు. అహంకారమన్నారు. పిచ్చిచాదస్తమన్నారు. శివయ్యశాస్త్రిగారు మాత్రం తొణకలేదు. ఆయనంత పట్టుదలగా ఎందుకు వున్నారో అర్థంకాక మెకటేశ్వర్లుని అడిగాడు అప్పుడు. అదంతా పెద్దకథలే అని దాటవేశాడు వెంకటేశ్వర్లు. అప్పుడు తరచి తరచి అడగ్గా అసలు విషయం బయటపెట్టాడతను.

శివయ్యశాస్త్రిగారి తండ్రికూడా గొప్పపండితుడు. ఎప్పుడో శాస్త్రిగారు ఏవో మంత్రాలు చదువుతూ పొరబాటున ఒకదానికింకొకటి చెప్పారుట. దాంతో ముసలాయనకి కోపం వచ్చి, బహిరంగంగా వేదమంత్రాలని ఉచ్చరించకూడదని శాస్త్రిగారిపై ఆంక్షవేశారుట. ఆకారణంగా శాస్త్రిగారు ఎప్పుడూ సభలలోగాని పుణ్యకార్యాలలోగాని భాగం వహించేవారు కారు. పిల్లలకి నేర్పడం సమయంలోనే ఆయనపైకి చదివేవారు. ఆయన వేదాలను మతసంబంధంగా కాకుండా వాఙ్మయంగా పరిశీలించేవారు. వాటిని విశ్లేషించి తార్కికంగా చర్చించేవారు. ఆయన రచనలు ప్రచురించబడ్డాయికూడా. దానివల్ల ఆయనకు మంచిపేరు వచ్చింది. అయితే ఎవరి ఆహ్వానాలు అంగీకరించేవారుకారు. ఏ సభలలోనూ, చర్చలలోనూ పాల్గొనేవారుకాదు. కావాలనుకుంటే ఆయన వేలకువేలు సంపాదించివుండేవారు "మా నాన్న అపరశ్రీరామచంద్రుడు. పితృవాక్యపరిపాలనార్థం తన జీవనోపాధిని త్యాగంచేసుకున్నారు."అన్నాడు వెంకటేశ్వర్లు. ఆయన్ను నలుగురూ నానావిధాలుగా అంటుంటే, చెప్పలేక, మ్రింగలేక మనస్సులోనే బాధపడుతూవుంటారని అప్పుడు గ్రహించాడు. గురువుగారు ఛాందసుడంటే అప్పుడు నమ్మలేకపోయాడు. నిజానికి వేదాధ్యయానికి అనర్హుడయిన తనకా విద్యనేర్పడంతో ఆయన కట్టుబాట్లని పట్టించుగోరని అర్థమయింది. ఆయన దగ్గర శిష్యరికంచేసిన మూడేళ్ళలోనూ ఆయన విశాల దృక్పథాన్ని అర్థం చేసుకున్నాడు. అయన్ని పిండి బాధిస్తున్న ఈ అదృశ్యబంధాన్ని తెంచే బాధ్యత తనది అనుకున్నాడు అప్పుడు.

"వైకుంఠ ఏకాదశి ఎప్పుడు?" అని వెంకటేశ్వర్లుని అడిగాడు.

"ఇంకో పదహేను రోజుల్లో వస్తుంది, ఏం?"

" ఆ రోజునే మీ నాన్నగారిచేత గుడిలో ప్రతిష్ఠ చేయిద్దాం. నువ్వు చేయవలసిందల్లా ఆయననెలాగైనా గుడికి రప్పించాలి" అంటూ తన పథకం చెప్పాడు.

"ఆయనని గుడికి తీసుకునిరావడం ఏమంతకష్టం కాదు. ఎందుకంటే ప్రతి ఏడాదీ వైకుంఠేకాదశినాడు, సూర్యోదయానికి ముందే తడిబట్టలతో గుడికి వెళ్ళి అక్కడ జపంచేసుకుంటూ కూర్చుంటారు. కాని మనకి పెద్దిరెడ్డిగారి సహకారముండే బాగుంటుందేమో " అన్నాడు వెంకటేశ్వర్లు. తరువాత యిద్దరూ పెద్దిరెడ్డిగారికి తమప్లాను చెప్పారు. ఆయన గుడిలో విగ్రహప్రతిష్ఠకోసం ఏంచేయడానికయినా సిద్ధంగా వున్నాడు. కావలిసిన ఏర్పాట్లు రహస్యంగా చేస్తానని చెప్పాడు.

వైకుంఠ ఏకాదశి యింకో మూడురోజులుందనగా కోస్తా ప్రాంతాలలో తుఫాను వచ్చి, దాని తాకిడి పాళేనికి కూడా తగిలింది. కుంభవృష్టిగా వర్షం, పెనుగాలి. మరి ఆకారణంగానో యేమో శివయ్యశాస్త్రిగారికి జ్వరం తగిలి, మూసినకన్ను తెరవకుండా పడుకున్నారు. ఆయన వైకుంఠ ఏకాదశినాడు గుడికి ఎలా వెళ్ళగలుగుతారని అప్పుడికి భయమేసింది. వెంకటేశ్వర్లు మాత్రం ప్రళయం వచ్చినా ఆవేళ గుడికి వెళ్ళడం ఆయన మానరనీ, ఆయన మనోబలమటువంటిదని హామీ యిచ్చాడు. ఇంక తెల్లవారితే ఏకాదశి అనగా, ఆ రాత్రి వానవెలిసింది, గాలిమాత్రం తగ్గలేదు. అప్పుడూ, వెంకటేశ్వర్లూ, యీతొట్టెలో అదే పాలసముద్రంగా భావించి, యోగనిద్రలోవున్న విష్ణువిగ్రహాన్ని అంతటిగాలిలో అతికష్టంమీద గుడికి తీసుకువెళ్ళారు.

వెంకటేశ్వర్లు చెప్పినట్లే వైకుంఠేకాదశినాడు సూర్యోదయానికిముందే శివయ్యశాస్త్రిగారు తడిబట్టలు కట్టుకుని దేవాలయానికి వెళ్ళారు. అక్కడ మసకచీకట్లో గర్భగుడిలోని విష్ణువిగ్రహం కనబడింది. ఆయన ఆశ్చర్యంలోనుండి తేరుకోకముందే పెద్దిరెడ్డిగారు, ఆయనవెనుకగా కాగడాలు పట్టుకుని అప్పుడు వెంకటేశ్వర్లూ వచ్చారు. ఆ కాగడాల వెలుతురులో అక్కడక్కడనిలబడివున్న కొందరు పురోహితులు కనిపించారు. "ఏమిటిదంతా?" ఆయన ప్రశ్నలో కోపం లేదు.

"శాస్త్రిగారూ, ఇది చిన్నావాళ్ళయినా వీళ్ళిద్దరూ వేసినపథకం. ఈరోజు మంచిరోజు. కాదనక విగ్రహప్రతిష్ఠ కార్యక్రమం ప్రారంభించండి. ఎంతకాలం, ఆ స్వామి నిరీక్షస్తూ వుండగలడు?" అని ప్రాధేయపడ్డాడు పెద్దిరెడ్డి.

"అసంభవము," కొంచెం తీవ్రంగానే అన్నాడాయన. "వెంకటేశ్వర్లూ?" గుడ్లురిమిచూశాడు. వెంకటేశ్వర్లు వణికిపోయాడు. ఇంతలో అప్పుడు ముందుకి వచ్చి యిదంతా తను చేసినపని అని వొప్పుకున్నాడు. శివయ్యశాస్త్రిగారాశ్చర్యంగా "నువ్వా?" అన్నారు.

"అవును గురువుగారూ, ఎప్పుడో మీ తండ్రిగారు కోపావేశంలో ఏదో అన్నారని మీరు అదే పట్టుకుని మానసికంగా కుమిలిపోతుంటే చూస్తూ ఎలా ఊరుకోగలం?" అన్నాడు నిబ్బరంగా.

అప్పుడి తెగింపు చూసి వెంకటేశ్వర్లు తెల్లబోయాడు. అతను చెప్పిందర్థంకాక ప్రశ్నార్థకంగా ముఖాలు పెట్టారు మిగతావాళ్ళు. "ఏమిట్రా, నీవంటున్నది?" అనడిగేరు పెద్దిరెడ్డిగారు. అప్పుడు సమాధానం చెప్పకుండా గురువుగారకేసి చూస్తూ వినమ్రుడై నుంచున్నాడు.

"వాడినేమడుగుతారు? అంతా నేనుచెబుతాను." అంటూ శాస్త్రిగారు అసలు సంగతి చెప్పారు. "ఇప్పుడు చెప్పండి. మా తండ్రిగారి ఆజ్ఞని వుల్లంగించి యీ గుడిలో అందరి సమక్షంలో మంత్రాలు ఎలా చదువుతాను? విగ్రహప్రతిష్ఠనెలా

చేయగలుగుతాను?" అని అడిగారు. పెద్దిరెడ్డిగారూ, యితర పురోహితులకు పచ్చివెలక్కాయ నోట్లో పడినట్లయింది. ఇంతకాలం ఆయన్ని అపార్థం చేసుకున్నందుకు సిగ్గుపడ్డారు. దాంతో జరగవలసిన కార్యక్రమము స్తంభించిపోయింది. అప్పుడికి గురువుగారి పై భయభక్తులున్నా ఆయనతో తార్కికంగా వాదించడానికి వెనుకాడలేదు. తన గురువుగారు పరిపూర్ణవిద్యావంతులుకాని రోజుల్లో ఆయనతండ్రిగారటువంటి భీకర ఆజ్ఞవేశారని, ఆయన యిప్పుడే వుండి కొడుకుయొక్క పాండిత్యాన్ని చూసివుంటే, ఆ శాపం నుండి విముక్తుల్ని చేసివుండేవారనీ, స్వయంగా ఆయనే ప్రోత్సహించివుండేవారని అన్నాడు. మనిషి ఎన్ని విద్యలు నేర్చినా, ఎంత గొప్పవాడయినా, కొద్దో గొప్పో ఆధ్యాత్మికశక్తి కూడా ఉండాలనీ, అటువంటి శక్తి సంపాదించడానికిభక్తి వుండాలని మీరే కదా చెప్పారు. ఆ భక్తికి మొదటిసోపానం గుడే కదా! దాన్ని ప్రజలకు దూరంచేస్తే ఎలాగా? అన్నాడు. అతనివాదాన్ని అక్కడి పురోహితులు బలపరిచేరు. దాంతో శివయ్యశాస్త్రిగారికి ఏదో బరువు దిగిపోయినట్లనిపించింది. తమ తండ్రిగారే తమని ప్రేరేపిస్తున్నట్లనిపించింది.

"అలాగే కానీయండి" అని ఆయన అనగానే పెద్దిరెడ్డి ఆనందోద్రేకంతో వూళ్ళో అందరికి తెలియజేయడానికి తమ మనుషులను పంపించారు. సశాస్త్రీయంగా విగ్రహప్రతిష్ఠ జరిగింది. అంతకు మునుపు మూడురోజులూ లంఖణంగా వున్నా ఆనాడు గంటసేపు యజుర్వేదగానం చేసి, అక్కడికే జేరిన పండితులనూ పామరులనూ విభ్రాంతుల్నిచేశారు.

అదిజరిగిన ఆరునెలలకి అప్పడి తండ్రికి బొంబాయిలో ఏదో కేనేడియన్ కొలాబరేషన్ కంపెనీలో టెక్నీషియన్ వుద్యోగం వచ్చింది. అప్పుడు బొంబాయి వెళ్ళిపోయాడు. తరువాత అతని తండ్రిని కెనడా పంపించారు. దాంతో వారక్కడ స్థిరపడిపోయారు. శివయ్యశాస్త్రిగారరి దగ్గర పనిచేసిన మూడేళ్ళ శిష్యరికం తనని చీకటిలోనుండి వెలుగులోకి తీసుకొని వచ్చిందనుకుంటాడతను. కెనడా వెళ్ళి ఇరవై అయిదు సంవత్సరాల తరువాత మొదటిసారి ఇండియాకు వచ్చాడు, హైదరాబాదులో ఇంటర్నేషనల్ కాన్ఫరెన్స్ సందర్భంగా.

అతని ఆలోచనలు గతంలో తిరుగుతూండగా, కాళ్ళు అసంకల్పక్రియగా గుడివైపుకి నడిచాయి. ఎదురుగా విష్ణువిగ్రహం కనపడగానే అతను ప్రస్తుతానికి వచ్చాడు. విగ్రహం మెడలో తులసిమాల తప్ప వేరే అలంకారాలులేవు. చిన్న ఆముదపుదీపం వెలుగుతోంది. అక్కడ ఇంకా పూజలూ పునస్కారాలు జరుగుతున్నాయి అనడానికి నిదర్శనలు తప్ప మరేమీ హడావుడులు లేవు. గత యిరవయ్యయిదు సంవత్సరాలలోనూ అతడు గుడికి వెళ్ళలేదు. అయితే గుడితో వున్న అవినాభావసంబంధంవల్లనో ఏమో కళ్ళుమూసుకుని ధ్యానంచేసి గంట వాయించాడు. అ శబ్దానికి వెనుకనుండి, "ఎవరు బాబూ?" అంటూ వచ్చాడోమనిషి. మాసిన అంగవస్త్రం కట్టుకుని ఎముకలగూడులా వున్న ఆ వ్యక్తిని చూసి వెంకటేశ్వర్లుగా గుర్తుపట్టాడు. వెంకటేశ్వర్లుకూడా అప్పడిని గుర్తుపట్టాడు. అప్పడిని చూసిన ఆనందం, దుఃఖం రెండూ కలిగాయి. వెంకటేశ్వర్లునటువంటి స్థితిలో చూడవలసివస్తుందని అప్పుడు కలలో కూడా ఊహించి వుండలేదు. అతని మనస్సులో ప్రశ్నపరంపరలు పుత్పన్నమవుతున్నాయి. కానీ, అవి బయటకురాకుండానే వెంకటేశ్వర్లు ప్రారంభించాడు. " నువ్వడగబోయే ప్రశ్నలు నాకు తెలుసు. మా యింట్లో బార్ ఎలా వచ్చింది? నేనిలా జీవచ్ఛవంలా ఎందుకున్నాను? ఈ దేవాలయం ఇంత కళావిహీనంగా ఎందుకుంది? ఇందులో పెద్ద మిష్టరీ ఏమీలేదు. మామూలు బళ్ళూ ఓడలూ కథే."

"అంటే??"

"ఏముంది? నువ్వెళ్ళాక రెండుమూడేళ్ళు బాగానే జరిగింది. నీ ధర్మమా అని నాన్నగారు శాపవిముక్తులయ్యారు. ఆయనకి అనేకచోట్లనించి ఆహ్వానాలు వచ్చేవి. తిరుగుడు ఎక్కువయింది. ఎవ్వరూ చిల్లిగవ్వ యిచ్చేవారుకారు. ఎవరైనా యిచ్చినా యీయన తీసుకునేవారుకారు. ఆయన ఆరోగ్యమసలే బాగుండేదికాదు. ఈ త్రిప్పటతో పూర్తిగాపోయి ఆయన వెళ్ళిపోయారు. తరువాత అక్క పెళ్ళికి, కట్నాలూ, కానుకలూ, ఇతర ఖర్చులతో ఇంటిమీద అప్పుతెచ్చి నా బాధ్యత నెరవేర్చాను. అయితే దినదినం పెరిగిపోయే ధరలు, తిండే గగనమవుతూంటే అప్పెక్కడ తీరుస్తాను? మా నాన్న యిన్ని తద్దినం మంత్రాలు నేర్పినా బాగుండేది. నాలుగురాళ్ళు సంపాదించుకునేవాడిని. నాకా అదృష్టంకూడాలేదు. చదువా అంతకన్నాలేదు. డిగ్రీలున్నవాళ్ళకే దిక్కులేనప్పుడు స్కూలుఫైనల్‌తో మానేసిన నాకెవరిస్తారు? అప్పులాళ్ళు ఇల్లుతీసుకుని అమ్మేశారు. దాంట్లో బార్‌రావడంతో అమ్మకి మతిచలించింది. ఆఖరిరోజులలో అక్కయింటి దగ్గర వుండి అక్కడే పోయింది."

ఎప్పుడూ కాళ్ళకు పసుపు, నుదుటపెద్దకుంకుమబొట్టుతో కళకళలాడే ఆవిడగుర్తుకు వచ్చి అప్పడు కన్నీళ్ళు కార్చాడు.

"మరి ఈ గుడికేమయింది?"

"నువ్వెళ్ళినతరువాత పెద్దిరెడ్డి రాజకీయాల్లో ప్రవేశించారు. దాంతో ఈ గుడికూడా రాజకీయాల్లో యిరుక్కుంది. ఇది అచ్చిరాదనీ, అసలు దేముడే లేడనీ, రెడ్డిగారి రాజకీయశత్రువులు ప్రచారం చేసి గుడికి ఎవ్వరినీ రానీయకుండా చేశారు. రెడ్డిగారుకూడా హైదరాబాదుకి మకాం మార్చడంతో దీన్నిగురించి ఎక్కువ పట్టించుకోలేదు. అయితే గుడిలో దీపం పెట్టి నిత్యపూజచేయడానికి నన్ను నియోగించి, ఖర్చులకని నెలకు అయిదువందల రూపాయలు ఇవ్వడానికి ఏర్పాటుచేశారు. నేను గుడివెనుక రేకుల షెడ్‌లో వుంటూ, ఆ డబ్బుతో దేవుడి అవసరాలు తీరుస్తూ మిగిలినదానితో వున్ననాడు తింటూ లేనినాడు పస్తులతో కాలక్షేపం చేస్తున్నా." అన్నాడు గాద్గదికంగా.

"ఇంత యిదిగా అవస్థపడుతూవుంటే మీ బావ చూస్తూ వూరుకున్నాడా? కనీసం అక్కైనా సుఖపడుతోందా?"

"మా బావ చాలా మంచివాడు. విజయవాడలో బ్యాంక్ మేనేజరు. అక్కడికి వచ్చేయమంటారు. ఏమిటో ఆత్మాభిమానం అడ్డు వచ్చి నేను వెళ్ళలేదు." ఈ ఆత్మాభిమానమనే అస్త్రానికి తిరుగులేదు. ఎవరికయినా ఏదోవిధంగా సాయపడుతామన్నా ఈ ఆత్మాభిమానం ముసుగులోకి దూరిపోతారు. ఆ క్షణంలో అప్పడికి మెరుపులాంటి ఆలోచన వచ్చింది.

"నువ్వు నాతో హైదరాబాదు వచ్చేయ్. అక్కడ మొన్న కాన్ఫరెన్సులో చాలామంది పారిశ్రామికవేత్తలను కలిశాను. వాళ్ళకి నా అవసరం వుంది. ఎక్కడో అక్కడ చిన్న ఉద్యోగం వేయిస్తాను. అలా వుద్యోగం చేస్తూ కంప్యూటర్ కోర్సుచేయి. వాటికి మంచి గిరాకీ ఉంది. ఏమంటావు?"

వెంకటేశ్వర్లు ముఖంలో వెలుగు కనబడింది. తన కష్టాలు గట్టెక్కుతాయన్న ఆశారేఖ అతనిలో పొడచూపింది. అయితే అది క్షణం మాత్రమే నిలిచింది.

"నువ్వు చెప్పింది బాగానేవుందికానీ, ఈయన్నేం చేయనురా?" అన్నాడు విష్ణువిగ్రహాన్ని చూస్తూ. "గుడి కట్టించిన పెద్దిరెడ్డిగారు ఆయనదారిన ఆయన పోయారు. ఇక్కడ విగ్రహప్రతిష్ఠచేసిన నాన్నగారు దారిన ఆయనా పోయారు. నీదారిని నువ్వు వెళ్ళావు. అందరూ వదిలేస్తే ఈయనేమయిపోతాడురా?"

రెండవసారి ఛళ్ళున కొరడా దెబ్బలు తగిలాయి అప్పడికి. అతనికి 'The Boy on the Burning Deck" గుర్తుకొచ్చాడు. ఈ కాలంలోకూడా యిలాంటి Casbianca లు వుంటారని అతను అనుకోలేదు. ఇది మూర్ఖతగా తెగడాలో లేక బాధ్యతా నిర్వహణదక్షతగా పొగడాలో అర్థంకాక అలా నిలుచుండిపోయాడు డాక్టర్ అప్పడు..